

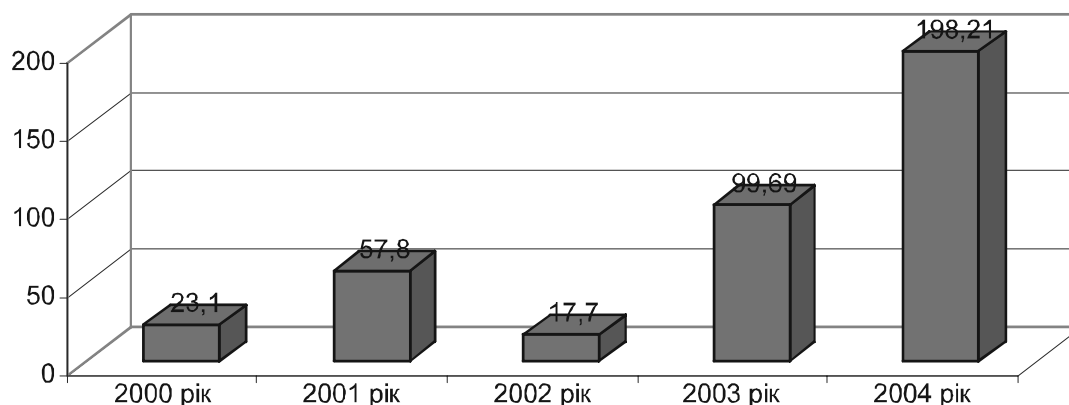

Рис. 7. Обсяги зареєстрованих випусків опціонів у 2000-2004 роках, млн. грн.

Таким чином, головною метою розвитку фондового ринку є фінансування економічного зростання інновацій. Ринок цінних паперів повинен стати механізмом залучення інвестицій до реального сектора економіки, який обслуговував би інтереси держави і короткострокові іноземні інвестиції.

Позитивний і успішний розвиток ринку цінних паперів можливий лише за виконання ним таких функцій:

- забезпечення переливу капіталу між галузями економіки;
- забезпечення доступу вільного капіталу (збережень) суб'єктів господарювання до інвестиційного процесу;
- залучення капіталу шляхом імітування цінних паперів;
- доступ зовнішніх (закордонних) інвесторів до інвестиційного процесу в країні;
- інформативна функція.

Література

1. Закон України "Про цінні папери та фондову біржу".
2. Звіт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2003 р.
3. Губський Б.В. Біржові технології ринку. – К.: Либідь. – 1997. – С. 204.
4. Костіна Н.І., Алексєєв А.А., Василик О.Д. Фінанси: система моделей і прогнозів. – К. – 1998. – С. 292.
5. Костіна Н.І., Марахов К.С. Проблеми формування фондового ринку в Україні// Фінанси України. – 2000, № 2. – С. 30-36.
6. Марахов К.С. Матеріали другої міжнародної конференції "Наука і освіта-99". – К. – 1999. – С. 56.
7. Марахов К.С. Основи ринкової економіки. – К.: Либідь. – 1995. – С. 220.

**УДК 336.14:336.132.11 Ст. наук. співроб. Ф.А. Важинський, канд. екон. наук;
мол. наук. співроб. В.М. Черторижський – ІРД НАН України**

РЕФОРМИ В ФОРМУВАННІ ТА ВИКОНАННІ ДЕРЖАВНОГО І РЕГІОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТІВ

Розглядаються проблемні аспекти проведення реформ у формуванні та виконанні державного і регіонального бюджетів.

Ключові слова: бюджет, нормування витрат державних коштів, реформи, платежі, податки, показники, кошториси, фінанси.

*Senior scientific employee F.A. Vazhinsky;
Associate research worker V.M. Chertoryzhsky – IRR NASU*

Reforms in formation and performance of the state and regional budgets

Problem aspects of realization of reforms in formation and performance of the state and regional budgets are considered.

Keywords: budget, normalization of expenses of the public fund, reform, payments, taxes, parameters, estimates, finance.

У сучасній ринковій економіці головне знаряддя управління державними фінансами – формування і виконання державного і місцевого бюджетів. До цього часу форми і методи управління державними фінансами не приведені конституційно до визначеного регулювання відносин між державою і місцевими державними адміністраціями та місцевими органами самоврядування. Це перша проблема.

Друга проблема – це недосконалість або повна відсутність законодавства щодо чіткого, єдиного порядку нормування витрат державних коштів. При формуванні і виконанні бюджетів дохідна частина нормується. І, водночас, дохідна частина постійно не виконується через несвоєчасну сплату податків, систематичні відстрочки платежів. Видаткова частина нормується тільки в загальному обсязі, а її складові (тим більше в натуральному виразі – харчування, медикаменти, придбання обладнання, господарські витрати, енергоносії тощо) визначаються без норм витрат, а при фактичному витрачанні бюджетних коштів єдиним чинником розміру витрат (крім зарплати і соціальних допомог) є ринок.

Бюджет не виконується не лише тому, що неправильно сплановані його показники, і не тому, що платники податків хронічно не розраховуються з бюджетом, а ще й тому, що відсутня нормативна база витрат, не створений фінансовий механізм системного контролю витрат бюджету, відсутній короткотерміновий механізм відповідальності посадових осіб, причетних до розподілу та фактичного витрачання бюджетних коштів.

Для втілення в життя законності проведення державних витрат і зменшення боргів необхідно:

- визначити норми витрат в абсолютному виразі та єдиний порядок нарахування витрат на всі види послуг;
- доцільно законодавчо заборонити керівникам бюджетних установ використовувати державні кошти понад затверджені бюджети і кошториси та затвердити механізм стягнення із посадових осіб усієї суми кредиторської заборгованості бюджетної установи, яка перевищує затверджені кошториси.

Необхідне реформування управління державними фінансами. Для цього необхідно здійснити такі заходи:

1. Реорганізацію структури Міністерства фінансів і місцевих фінорганів, територіальних казначейств.
2. Перегляд і підготовку змін всіх прийнятих законодавчих і нормативних актів стосовно використання і контролю бюджетних коштів.
3. Затвердження законодавчих і нормативних актів про:

- повноваження головних розпорядників кредитів, другорядних усіх рівнів бюджетів та їхнє розмежування;
- повноваження міністра фінансів, керівника Державного казначейства з державних коштів, із законодавчого і нормативного забезпечення та організації роботи місцевих органів влади в частині формування і використання бюджетних коштів;
- повноваження керівників місцевих органів влади, регіональних відділень державних казначейств та їх виконавців із повним і конкретним затвердженням єдиних документів, що є обов'язковими від розгляду пропозицій на фінансування до прийняття остаточного висновку про проведення розрахунків;
- перелік і характеристику можливих операцій щодо доходів і видатків, усі види розпоряджень, звітності, розрахунків.

4. Створення єдиної нормативної бази витрат бюджетних установ у розрізі кожної галузі як обов'язкової для формування обсягу місцевих бюджетів при затвердженні державного, місцевих бюджетів і відповідно до їх виконання.

Сьогодні ні законом, ні нормативними актами Міністерства фінансів не визначено функції та роль місцевих фінансових органів як у формуванні, так і виконанні місцевих бюджетів. Це все вимагає негайного вирішення питання реформування структури Міністерства фінансів і місцевих фінансових органів та внесення необхідних змін до чинного законодавства і прийняття нового. Основними завданнями зі створення нової системи управління державними фінансами є такі:

- зміцнення керівної ролі Міністерства фінансів у проведенні та організації на місцях єдиної фінансової і бюджетної політики;
- створення єдиної вертикальної виконавчої структури управління державними фінансами на базі об'єднання місцевих фінансових органів і місцевих органів Державного казначейства, КРУ з підпорядкуванням міністру фінансів;
- створення єдиної системи кадрового, методологічного, програмного забезпечення працівників системи Міністерства фінансів;
- відповідність системи контролю бюджетних коштів чинному законодавству з урахуванням прийняття надалі бюджетного кодексу та інших головних бюджетних законодавчих актів;
- забезпечення трирівневого контролю за формуванням і виконанням бюджету кожною посадовою особою, яка готує і приймає рішення про використання бюджетних коштів.

Складність вирішення питання про реорганізацію фінансової системи управління полягає у тому, що його неможливо вирішити без визначення переліку функцій і завдань, які покладаються на місцеві органи влади України.

Враховуючи це, пропонуємо об'єднати органи казначейства і фінансові органи на обласному, міському (міст обласного підпорядкування), районному рівнях. Об'єднання названих структур – це розв'язання завдань, пов'язаних із виконанням місцевих бюджетів, приведенням їх в єдиний законодавчо визначений порядок, забезпеченням законності використання бюджетних коштів їх розпорядниками, а також кадрового забезпечення кваліфікованими спеціалістами.

Доцільно покласти виконання повноважень місцевих органів влади в галузі бюджету та фінансів, визначених Конституцією України та Законом України "Про місцеві державні адміністрації" і "Про місцеве самоврядування", на управління, відділи економіки.

Це дасть змогу значно поліпшити виконання та ефективність втілення тих функцій фінансових органів, які продиктовані завданнями реформування бюджетного процесу, а саме:

- безперервність бюджетного процесу, який охоплює, окрім поточного та планового наступного року, перспективний кількарічний період;
- взаємозв'язок і взаємозалежність бюджетів різних рівнів – це підготовка узгоджених пропозицій щодо бюджету області Міністерству фінансів й Міністерству економіки та обґрунтування бюджетного забезпечення, а також перерозподіл фінансових ресурсів;
- відслідковування в ході виконання бюджету та плану соціально-економічного розвитку шляхів забезпечення фінансової стабільності регіонів;
- розв'язання проблем економічного інвестування з метою зменшення навантаження на бюджет.

Пропонуємо контроль за виконанням бюджетного законодавства упорядкувати наступним чином:

1. Контроль за дотриманням затвердженого порядку формування і виконання місцевих бюджетів місцевими органами влади. Його проведення покласти на Міністерство фінансів України та на комітети місцевих рад.
2. Контроль за використанням державних бюджетних коштів, у т.ч. місцевих, розпорядниками коштів. Покласти на КРУ, фінансові, казначейські органи.
3. Контроль за дотриманням правил проведення всього комплексу операцій щодо оплати рахунків, бухгалтерського обліку та контролю, який проводиться на місцях, покласти на Генеральну фінансову інспекцію Міністерства фінансів.

Трирівневий порядок контролю дасть змогу посилити відповідальність кожної посадової особи, котра вирішує як використовувати державні кошти, і забезпечити попередній контроль до фактичної оплати рахунків.

Генеральна фінансова інспекція має проводити перевірки як за планом – один раз на 3 роки, так і раптово на місцях і тільки за дорученням міністра фінансів. На підставі таких перевірок інспекція готуватиме міністру фінансів інформацію про хід втілення бюджетної політики щодо дотримання чинного законодавства, вимог указів Президента України, а також щорічний підсумковий звіт Президенту України, Кабінету Міністрів.

Міжбюджетні відносини є невід'ємною частиною бюджетного процесу. Через цей механізм центральні, регіональні та місцеві органи влади реалізують свої повноваження з дотриманням вимог незалежності бюджетної політики від вищестоящого керівництва, але за обов'язкової умови соціальної спрямованості бюджетної політики усіх рівнів.

Головними механізмами міжбюджетних відносин є відрахування в регіональні бюджети (від основних загальнодержавних податків) і міжбюджетні трансферти. Під основними загальнодержавними податками маємо на увазі

податок на додану вартість (ПДВ), податок на прибуток підприємств (ППП), прибутковий податок з громадян (ППГ) і акцизний збір (АКЦ).

Серед основних джерел наповнення державного бюджету значне місце належить непрямому податку – ПДВ, питома вага якого у структурі доходів зведеного бюджету в 2003-04 роках становить 20 %. На сучасному етапі доходи від зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) посідають важливе місце у формуванні Державного бюджету України.

За економічною природою основою доходів від зовнішньоекономічної діяльності є митні податки і збори. Надходження від зовнішньоекономічної діяльності становлять значну частку в структурі дохідної частини державного бюджету. В Україні цей показник за десять років розвитку зріс у десять разів.

Стан бюджетної системи є найважливішим критерієм економічної ситуації в країні. Адже закладені в ньому параметри визначають наявність інвестиційних стимулів і потенціалу вкладень, рівень соціального захисту громадян, ступінь державної незалежності й обороноздатності, місце і роль України в міжнародних економічних відносинах.

Література

1. Закон України "Про державний бюджет України на 2004 рік"// Фінанси України. – 2004, № 2.
2. Закон України "Про бюджетну систему України"// Відомості Верховної Ради України. – 1995, № 26.
3. Криниця С.О. Формування бюджетів розвитку в регіонах України// Фінанси України. – 2000, № 11.

УДК 65.016.8:336.3

*Н.В. Черничко¹ – Львівська філія
Європейського університету*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ ДІАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан економіки вимагає створення загального алгоритму прогнозування банкрутства, з урахуванням методик вітчизняного та закордонного досвіду. В статті розглянуто напрями вдосконалення діагностики кризових явищ та розроблено алгоритм прогнозування банкрутства підприємства.

N.V. Chernychko – Lviv Department of the European University

Some problems of modelling enterprise bankruptcy

The modern situation of economics demands to work out the algorithm of predicting the enterprise bankruptcy taking into consideration methodologies of local and foreign experience. The article studies the trends of improving the modelling of crisis and it deals with working out the prediction algorithm of an enterprise bankruptcy.

Вступ. Перехід економіки України від адміністративно-командної системи до ринкової економіки супроводжувався нестабільністю та постійними змінами, що, як відомо, призвело до системної економічної кризи в країні. Заходи, спрямовані на оздоровлення фінансової системи України, можуть да-

¹ Наук. керівник: доц. В.П. Медведєв, канд. техн. наук – Львівська КА